

החלפת שמות מי ומדוע? להבהרת שמות הסחלביים בארץ

מאת אמוץ דפני*

למזלנו הרב קיימת חפיפה כמעט מלאה בין השם העברי של הצמחים לבין השם הלועזי. מי שעיין במגדיר החדש לצמחי ישראל (זהרי, 1976) ודאי תהה לפרס מספרם העצום של השינויים. באופן הכללי ביותר החלפת שמו הלטיני של צמח עשויה לנבוע מכמה סיבות: א. טעות בזיהוי קודם - במקרה שכזה השם החדש הוא תיקון ואינו מקביל לשם הקודם. ב. זכות קדימה - מקרה שבו אותו צמח כונה קודם לכן בשם אחר ויש להשתמש בשם הישן יותר. ג. שינוי מעמד - העברה מסוג לסוג, ממעמד של תת-מין למין וכיו"ב. מקובל עלינו שאם הכוונה לאותם צמחים בדיוק, אין מחליפים שמות עבריים גם אם השם הקודם התבסס על טעות - מקבלים את השם הלועזי החדש בהקבלה לשם העברי הישן. אם חל שינוי במעמד היחידה, אז משתנה גם השם העברי.

להלן רשימת השינויים והשמות החדשים הקשורים לסחלביים בארץ, שמות שהוחלפו עקב זכות קדימה או שינוי מעמד:

<u>Epipactis veratrifolia</u>	בן חורש גדול
<u>Ophrys carmeli</u> Fleisch. et Bornm	דבורנית דינסמור
<u>Ophrys galilaea</u> Fleisch. et Bornm.	דבורנית צהובה
<u>Ophrys transhyrcana</u> Czernjak	דבורנית הקטיפה
<u>Neotinea maculata</u> (Desf.) Stearn	נאוטינאה תמימה
<u>Orchis dinsmorei</u> (Schlecht.) Baumann et Dafni	סחלב הביצות

שמות שהוחלפו עקב טעויות זיהוי, השמות הלועזיים הקודמים אינם חופפים לקודמיהם:

Orchis caspia Trautv. סחלב פרפרני
במקרה זה המדובר בטעות הגדרה. הסחלב O. papilionacea הוא מין מעורב ים-תיכוני

* ד"ר אמוץ דפני הוא מרצה במכון לאבולוציה באוניברסיטת חיפה. עוסק בביולוגיה של האבקה, אקולוגיה של עשבים רעים ובאתנו-בוטניקה.

המצטיין בפרחים הגדולים בהרבה מאלו של המין המצוי בארץ. הסחלב הפרפרני "שלנו" מצוי בישראל, פרס, קווקז, טוריה ולבנון. כאשר נערך בירור מקיף של סחלבי פרס ב-1978 גילו מין זה מתהום הנשיה הספרותית, וכך הסתבר גם לנו שהשם הקודם אינו מתאים לצמחים המצויים בארץ.

Orchis israelitica Baumann et Dafni סחלב מצוייר
השם הקודם O. picta Loisl. מתאים לתיאור צמחים מדרום אירופה השונים באופן מובהק מהאוכלוסיות בישראל. ב-1979 תארנו את הפרטים מישראל כמין חדש למדע ויש לשער שהוא מצוי גם בדרום לבנון. בינתיים המדובר במין אנדמי לגליל.

Ophrys fleischmanii Hayek - דבורנית שחומה
בירור יסודי הראה שהדבורנית השחומה ה"האמיתית" (O. fusca Link.) אינה מצויה במזרח הים-התיכון וכל הפרטים ממערב טורקיה, טוריה, לבנון וישראל מתאימים למין שכבר תואר ב-1926 אך נשכח בספרות, וזה השם המובא לעיל. הסימן העיקרי לדבורנית השחומה ה"האמיתית" הוא שקע דמוי V בבסיס השפית מתחת למשטח הצלקת (כמו שיש בדבורנית כחלחלה) - המוצא פרט כזה מוזמן להתקשר לכותב שורות אלו.